

Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçu ve Basın Özgürlüğüyle İlişkisi^(*)

The Offense of Attempting to Influence a Fair Trial and Its Relationship to Freedom of the Press

Dr. Öğr. Üyesi Gülден ÇAMURCUOĞLU^(**)

Öz:

Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu Türk Ceza Kanunun 288. maddesinde düzenlenmiştir. Suç tanımına göre yargı görevi yapanı, bilirkişi veya tanığı hukuka aykırı bir karar vermesi veya hukuka aykırı bir işlem tesis etmesi için hukuka aykırı bir şekilde etkilemek adli para cezasını gerektiren bir suçtur. Suç tanımında sözlü ve yazılı beyanda bulunan kişi denilerek ilan yoluyla bu suçun işleneceğinden söz edildiğinden bu suçla basın özgürlüğü hakkı karşı karşıya gelmektedir. Adil yargılamanın hukuka aykırı etkilenmesi mahkemelerin bağımsızlığı ve tarafsızlığının ihlal edilmesi anlamına gelir. Bu durum da beraberinde adil yargılanma hakkının ihlalini doğurur. Dolayısıyla bu suç kapsamında demokratik toplumun temel iki değeri karşı karşıya gelmektedir.

Adil yargılamanın korunması, basın özgürlüğünün sınırlandırılmasında Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine göre meşru bir gerektirir. Bununla birlikte Ceza Hukuku yaptırımlarının bir temel hak ve özgürlüğün kısıtlanması konusunda son çare olarak uygulanması gerekir.

Adil yargılamanın korunması için hem Anglosakson hukuk sistemlerinde hem de Kıta Avrupası hukuk sistemlerinde bir suç tanımına yer verildiği görülür. Bununla birlikte suç soruşturmasına başvurmada ülkeler arasında yaklaşım farklılığı bulunur. ABD’de mahkemeler basın özgürlüğü lehine bir yaklaşım ortaya koyar. İngiltere ve Commonwealth ülkelerindeyse sanığın adil yargılanma hakkının korunması ve yargı otoritesinin korunması için cezalandırma yoluna gidilebilmektedir. Kıta Avrupası ülkelerinde takip edilen yaklaşım ise davaya katılanların mahremiyetine, onurunun korunmasına ve masumiyet karinesine ağırlık verilerek hem adil yargılanma hakkına öncelik verilmekte hem de yargılamanın selameti gerekçesiyle dava öncesi gizlilik kararı alınabilmektedir.

Kıta Avrupası yaklaşımında basın özgürlüğü hakkıyla adil yargılama ilkesi karşı karşıya geldiğinde çoğunlukla adil yargılamanın sağlanması korunmaya çalışılır. Bununla birlikte mahkeme kararlarında vurgulandığı gibi basın özgürlüğünün sınırlanması demokratik toplumda gerekli ise ve gerektiği ölçüde sınırlandırılmalıdır. Aksi halde egemenlik hakkının kullanım alanlarından biri olan yargı alanıyla ilgili halkın bilgi alması hakkı engellenmiş olur.

Türkiye’de kanun koyucu adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunda zaman zaman basın özgürlüğü lehine değişikliğe gitmiştir. Suçun basın tarafından işlenmesi halinde cezada artırım sebebi olan fıkra yürürlükten kaldırılmış ve suç için öngörülen hapis cezası adli para cezasına çevrilmiştir. Ancak yine de bu suçtan dolayı sık bir şekilde ifade ve basın özgürlüğünün kısıtlanması yoluna gidilmesi suç düzenlemesiyle amaçlanan caydırıcılık özelliğine zarar verecektir.

^(*) Makale hakem denetiminden geçmiştir.

Makale Geliş Tarihi: 21.12.2025 - Makale Kabul Tarihi: 19.01.2026.

^(**) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Öğretim Üyesi, Ankara - Türkiye,
E-posta: gulden.camurcuoglu@hbv.edu.tr,
Orcid: 0000-0001-7404-4661.

Anahtar Kelimeler:

Basın Özgürlüğü, Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçu, Adil Yargılanma Hakkı, Mahkemelerin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, Haber Alma Hakkı.

Abstract:

The crime of attempting to influence a fair trial is regulated in article 288 of the Turkish Penal Code. According to the definition of the crime unlawfully influencing a judicial officer, expert witness, or witness to render an unlawful decision or perform an unlawful act is a crime punishable by a fine. Since the crime is defined as a person making a verbal or written statement announcing that this crime will be committed, this crime conflicts with the right to freedom of the press. The unlawful interference with a fair trial constitutes a violation of the independence and impartiality of the courts. This situation also results in a violation of the right to a fair trial. Therefore, within the scope of this crime, the two fundamental values of a democratic society are at odds with each other.

The protection of fair trial is a legitimate justification for restricting press freedom according to the constitution and the European Court of Human Rights. However criminal law sanctions should only be applied as a last resort when restricting a fundamental right or freedom.

Both Anglo-Saxon and Continental European Legal systems include a definition of crime in order to protect fair trial. However, there are differences in approach between countries when it comes to initiating criminal investigations on this issue. Courts in the United States take an approach favorable to freedom of the press. In the United Kingdom and Commonwealth countries, punishment may be imposed to protect the defendant's right to a fair trial and to preserve the authority of the judiciary. The approach followed in continental European countries prioritizes the right to a fair trial by emphasizing the privacy and dignity of those involved in the case and the presumption of innocence, while also allowing for pretrial secrecy orders to be issued on the grounds of the integrity of the proceedings.

In the continental European approach, when the right to freedom of the press conflicts with the principle of fair trial, the protection of fair trial is generally prioritized. However, as emphasized in court judgments, restrictions on freedom of the press should be necessary in a democratic society and should be limited to the extent necessary. Otherwise, the public's right to obtain information regarding the judicial sphere, which is one of the areas where sovereignty is exercised, would be obstructed.

In Türkiye, the law-maker has gradually shifted in favor of the freedom of the press regarding the crime of attempting to influence a fair trial. The clause providing for increased penalties when the crime is committed by the press has been repealed, and the prison sentence prescribed for the crime has been converted to a fine. However, frequent restrictions on freedom of expression and the freedom of the press due to this offense will weaken the deterrent effect intended by the criminal regulation.

Keywords:

Freedom of the Press, Offense of Attempting to Influence a Fair Trial, Right to a Fair Trial, The Independence and Impartiality of the Courts, Right to Access News.

GİRİŞ

Basın yoluyla adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 288. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Suç tanımıyla adil ve dürüst yargılama ve dolayısıyla yargı bağımsızlığı korunmaya çalışılmaktadır. Yargı bağımsızlığına ve dürüst yargılamaya çeşitli yerlerden saldırı gelebilir. Keza Türk Ceza Kanunun 277. maddesiyle yargı görevi yapanları etkilemeye teşebbüs suç sayılmıştır; ancak 288. maddede hukuka aykırı olarak etkilemek amacıyla alenen sözlü veya yazılı beyanda bulunmak suç olarak tanımlandığından 288. maddeyle daha çok basın yoluyla gerçekleşecek ihlallere karşı koruma getirilmeye çalışılır.

Basın yoluyla adil yargılamanın hukuka aykırı etkilenmesi suç tanımına bağlanarak bu etkilemenin önüne geçilmeye çalışılsa da bu durum basın özgürlüğünün sınırlanmasına yol açmaktadır. Basın özgürlüğü düşünceyi açıklama, bilgi edinme ve ifade hürriyeti gibi demokratik toplumun temel değerleriyle ilgilidir. Demokratik toplumlarda basın özgürlüğü büyük öneme sahiptir. Ceza Kanununda tanımlanan adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu basın özgürlüğünün sınırlanmasına yol açabileceğinden bu suç ile ilgili olarak yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığıyla basın özgürlüğünün yani iki anayasal ilkenin karşı karşıya gelmesi söz konusu olmaktadır. Bu nedenle suç tanımıyla basın özgürlüğü ilişkisinin irdelenmesi gerekmektedir.

Çalışmanın birinci kısmı adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunun açıklanmasına ayrılmıştır. Bu bölümde suç tanımına, suçun unsurlarına, anayasal dayanaklarına değinilmeye çalışılmıştır. İkinci kısımda ise basın yoluyla adil yargılamanın etkilenmesi konusuna yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise hem basın özgürlüğünün hem de yargı bağımsızlığının iki anayasal değer olarak birbirlerine karşı üstünlüklerinin olmadığı, her iki hakkın demokratik toplumun temel değerlerinden olduğundan bahsedilmiştir. Bu bölümde Türkiye’de mevzuatın hangi değere öncelik verdiği ve haklardan birinin diğerine feda edilmemesinin gerekliliği açıklanmıştır.

I. ADIL YARGILAMAYI ETKİLEMEYE TEŞEBBÜS SUÇU

Adil yargılama (dürüst yargılama) ilkesi, yargı bağımsızlığı, tarafsızlığı ve temel hak ve hürriyetlerden adil yargılanma hakkıyla ilgilidir. Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı demokratik düzenin ve hukukun üstünlüğünün olmazsa olmazlarından biridir. Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığına tehdit gelebilecek yerler değişir. Hükümetler veya yargı hiyerarşisinin kendisi gibi farklı kollardan yargı bağımsızlığına ve tarafsızlığına tehdit gelebilir. Bu çalışmada incelenecek olan, 5237 sayılı TCK’nın 288. maddesinde düzenlenen adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu, yargılama faaliyetinin bağımsız ve tarafsız bir atmosferde gerçekleşmesini sağlamaya yöneliktir. Bu kapsamda maddede düzenlenen suç tanımı, nereden gelecek olursa olsun adil yargılamayı etkileme amaçlı eylemleri maddede tanımlandığı şekliyle suç saymaktadır;

“Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs

Madde 288:

(1) Görülmekte olan bir davada veya yapılmakta olan bir soruşturmada, hukuka aykırı bir karar vermesi veya bir işlem tesis etmesi ya da gerçeğe aykırı beyanda bulunması için, yargı görevi yaparı, bilirkişiyi veya tanığı hukuka aykırı olarak etkilemek amacıyla alenen sözlü veya yazılı beyanda bulunan kişi, elli günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır”.

Suç tanımı, farklı ülke mevzuatlarında mahkemeye itaatsizlik veya adil yargılamanın etkilenmesi gibi başlıklarla düzenlenmiştir. Anglosakson ülkelerinde adil yargılamanın etkilenmesi suçu, mahkemeye saygısızlık suçu olarak düzenlenir¹. Bu suç ile ilgili en erken tartışmalardan biri ABD’de görülür. ABD’de federal düzeyde ilk yargılamanın engellenmesi kanunu, bir davada hakimin, avukata karşı mahkemeye itaatsizlik kararı vermesinden sonra hakimin görevden alınması davasının sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Missouri’deki federal bölge mahkemesi hakimi olan Yargıç James H. Peck, Avukat Lake E. Lawless’in müvekkillerine karşı çıkan bir görüşte Louisiana arazi anlaşmazlıklarına ilişkin mahkeme kararı yayımladı. Avukat Lawless, bir gazete makalesiyle hakimi eleştiren cevap yayımlamıştır. Yargıç Peck, bu makalenin uygun olmadığına ve yargı sistemine zarar verdiğine inanmıştır. Yargıcın avukata karşı bu itaatsizlik tespiti, hakimin görevden alınmasına yönelik bir davanın konusu haline gelmiştir. Yargıcın, görevden alınmasına ilişkin davada suçlandığı tek konu, avukatın mahkemeye saygısızlıktan dolayı tutuklanmasına karar vermesi, polis şefi tarafından gözaltına alınması ve yirmi dört saatliğine hapsedilmesi idi. Yargıç ayrıca on sekiz aylığına avukatın avukatlık yapma lisansını askıya almıştır. Yargıç Peck, Senato’da bir oyla beraat etmiştir. Bununla birlikte Yargıç Peck’in görevden alınması davasını gözlemleyen yasama organı, mahkemeye saygısızlık yasasının açıklığı kavuşturulması ihtiyacını fark etmiştir. 1789 tarihli Yargı Yasası (Judiciary Act), mahkeme otoritesine saygısızlığa karşı mahkemelere para cezası veya hapis cezasına karar verme yetkisi tanımaktaydı. Fakat mesele, bu yasanın saygısızlık davranışının, mahkeme dışında gerçekleşmesini kapsayıp kapsamadığına ilişkin değildi. Yasama organı 2 Mart 1831 tarihinde yeni bir yasa çıkararak mahkemelerin mahkeme içinde veya dışında mahkemeye saygısızlık davranışlarına karşı ceza verebileceğini düzenledi².

1948 yılında ise bu mahkemeye saygısızlık suçunun mahkeme içinde veya dışında işlenmesi iki ayrı suça bölünmüştür. Daha sonra ilgili yasada birçok değişiklik yapılmıştır ve önemli olan değişikliklerden biri, suç için öngörülen cezanın artırılması olmuştur³.

ABD ve diğer Anglosakson ülkelerinde mahkemeye itaatsizlik olarak beliren bu suç mevzuatımızda adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu olarak düzenlenir. 288. maddede görüldüğü üzere TCK’daki bu suç tipi hem soruşturma hem de kovuşturma evresine ilişkin bir koruma getirmektedir. Suç tipi özgü bir suç olma-

¹ Rukiye Kahya, “Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçu (TCK m.288) ile Yargı Görevi Yapını, Bilirkişiyi veya Tanığı Etkilemeye Teşebbüs Suçunun (TCK m.277) Karşılaştırmalı İncelemesi”, (Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2024, C. 14, S. 1, s. 219-266), s. 261.

² Ellen S. Podgor, “Obstruction of Justice: Redesigning the Shortcut”, (Brigham Young University Law Review, Y. 2021, C. 46, S. 3, s. 657-718), s. 663-665.

³ Podgor, s. 665-666.

yıp herkes bu suçun faili olabilir; ancak tüzel kişiler bu suçun faili olamaz, yalnız gerçek kişiler bu suçun faili olabilir⁴. Suçun mağduru yoktur. Yargılamanın adil bir şekilde sürdürülmesi amacıyla olan devlet suçtan zarar görendir. Suçun konusu ise bir olayla ilgili olarak başlatılan ve kesin hükümle sonuçlanmamış bulunan soruşturma veya kovuşturmadır⁵. 288. maddede tanımlanan suç ancak devam etmekte olan adli bir soruşturma veya kovuşturmayla ilgili olarak işlenebilir⁶.

Suç soyut bir tehlike suçu olarak düzenlenmiştir. Tehlike suçlarında hareket, korunan hukuki değere henüz bir zarar vermemiş olmakla birlikte bir zarar tehlikesi ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bu suçun oluşması için, gerçekleşen eylemden yargılamanın etkilenmesi ve bu şekilde bir zararın doğmuş olması gerekmez. Suçun oluşması için, suçun kanuni tarifine uyan hareketin gerçekleştirilmesi yeterlidir⁷. Suçun manevi unsuru ceza muhakemesine katılan belirli kişileri “etkileme amacı”dır. Ancak bunun ispatı her olay açısından güçtür ve maddenin meşru bir uygulamasında bu suçun işlendiğine karar verilmesi nadiren gerçekleştirilir. Bu bakımdan, yapılan sözlü veya yazılı açıklamaların amacının suç haline getirilmiş olması nedeniyle madde düzenlemesine eleştiri getirilmektedir⁸. Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunun oluşabilmesi için failin belirtilen amaçla hareket etmesi gerektiğinden suç aynı zamanda bir amaç suçudur⁹.

Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunun oluşabilmesi için yapılan eylemin alenen gerçekleştirilmiş olması gerekir. Aleniyet, birçok kişiye bildirimde bulunmak değil, herkesin bildirimden haberdar olabilme olasılığıdır¹⁰. Yapılan aleni açıklamaların muhatabı doğrudan savcı, hakim, mahkeme, bilirkişi veya tanıklar değil, belirsiz sayıda kişidir. Aleni açıklamanın yapılmış olmasıyla bu suç işlenmiş olacaktır. Suçun tamamlanmış olması için yargılama görevini yapanların etkilenmiş olması gerekli değildir; ancak etkilemeye elverişli olması gerekir¹¹.

Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunun manevi unsurunun oluşması bakımından ise şu söylenebilir; bu suç doğrudan ve özel kastla işlenebilir. Madde metninde, *hukuka aykırı bir karar vermesi veya bir işlem tesisi etmesi ya da*

⁴ Yener Ünver, *Adliye Karşı Suçlar* (TCK m.267-298), 2. B., Ankara 2010, s. 373-375.

⁵ Necati Meran, *Hakaret-İftira: Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçları*, Ankara 2009, s. 372.

⁶ İzzet Özgenç, “Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları”, *Ceza Hukukunun Güncel Sorunları Kolokyum*, Ed.: M. Tevfik Gülsoy, Erzurum 2010, s. 166.

⁷ Meran, s. 373.

⁸ Ünver, s. 376.

⁹ Özgenç, “Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları”, s. 168.

¹⁰ Meran, s. 373.

¹¹ Özgenç, “Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları”, s. 167.

gerçeğe aykırı beyanda bulunması için yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı hukuka aykırı olarak etkilemek amacıyla denildiğinden başka bir amaç veya neden suçun manevi unsurunun oluşumu için yeterli olmayacak ve suç genel kast ya da taksirle de işlenemeyecektir. Failin fiilini belirli bir amaçla gerçekleştirmesini arayan türde özel kast gerektiğinden bu suçun olası kastla işlenmesi mümkün değildir¹².

Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunu oluşturacak eylem madde metninde de açıkça belirtildiği gibi sözlü ya da yazılı olabilir. Bu eylem, özellikle yazılı beyanda bulunma eylemi belirli bir zamana yayılabilir ve bölünebilir. Hareketlerin icrasına başlandıktan sonra failin iradesi dışındaki bir nedenden dolayı eylemler yarıda kesilirse bu takdirde fail hakkında suça teşebbüs hükümleri uygulanacaktır¹³.

Suçların içtimalı açısından bakıldığında adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu seçimlik hareketli bir suçtur. Bu seçimlik hareketlerden ilki yapıldıktan sonra yapılan ikinci seçimlik hareket için suçların içtimalı hükümleri uygulanacaktır¹⁴. Suça iştirak açısından ise adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçuna azmettiren ya da yardım eden olarak iştirak mümkündür¹⁵.

Yargı bağımsızlığı sağlanmaya çalışılırken sadece hakimlerin değil, muhakemeye katılan tanık, bilirkişi gibi diğer kişilerin de baskıdan korunması gerekir¹⁶. Zaten 288. maddede de “... yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı...” denilmek suretiyle bir açıklama getirilmiştir. Ancak burada TCK madde 288 ile TCK madde 277 arasındaki benzerlik veya farklılıkları bulmak üzerinde durmak gerekir. Yargı görevi yapanı etkilemeye çalışma başlığını taşıyan 277. maddeyle adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs başlığını taşıyan 288. maddenin her ikisi de Türk Ceza Kanunun Adliye Karşı Suçlar başlığını taşıyan 2. Bölümünde düzenlenmiştir. Yargılama görevi yapanı etkilemeye ilişkin 277. maddeye göre; “... *davanın taraflarından birinin, samığın, katılanın veya mağdurun lehine veya aleyhine sonuç doğuracak bir karar vermesi veya bir işlem tesis etmesi ya da beyanda bulunması için, yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs eden kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır...*” Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçuna ilişkin 288. maddede ise; “*Görölmekte olan bir davada veya yapılmakta olan bir soruşturmada,*

¹² Yaşar Salihpaşaoğlu, Türkiye’de Basın Özgürlüğü, Ankara 2007, s. 181; Ünver, s. 378; Meran, s. 376-377.

¹³ Ünver, s. 379.

¹⁴ Ünver, s. 379.

¹⁵ Meran, s. 378.

¹⁶ Feyyaz Gölcüklü, Haberleşme Hukuku, Ankara 1970, s. 110.

hukuka aykırı bir karar vermesi veya bir işlem tesis etmesi ya da gerçeğe aykırı beyanda bulunması için, yargı görevi yaparı, bilirkişiyi veya tanığı hukuka aykırı olarak etkilemek amacıyla alenen sözlü veya yazılı beyanda bulunan kişi, elli günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.” denilmektedir. Her iki maddede de yargı görevi yapanları, hakim, savcı, bilirkişi veya tanıkları etkilemeye teşebbüs suç sayılmaktadır. Madde gerekçelerine bakıldığı zaman 288. maddeyle daha ziyade basın yoluyla gerçekleşecek adil yargılamayı etkilemenin cezalandırılmasının hedeflendiği görülmektedir¹⁷. Zira 277. maddede yargı görevi yapanların davanın taraflarına ilişkin karar vermeleri konusunda istemde bulunma, baskı yapma veya hukuk aykırı olarak etkilemeye teşebbüs etme cezalandırılmıştır. 288. maddede ise yargı görevi yapanlardan bir istekte bulunma, bu kişilere baskı yapma veya hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs değil, bu kişilerle temasa geçmeden yargı görevi yapan kişileri belli bir soruşturma ya da kovuşturmayla ilişkin etkilemek amacıyla alenen sözlü veya yazılı açıklamalarda bulunma cezalandırılmıştır¹⁸.

Hem 288. maddede tanımlanan adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu hem de 277. maddede düzenlenen yargı görevi yaparı, bilirkişiyi ve tanığı etkileme suçu birlikte adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olan bağımsız ve tarafsız mahkeme ilkesini sağlamaya yöneliktir. 288. madde kapsamında suçun oluşabilmesi için gereken hareket alenen sözlü veya yazılı beyanda bulunmaktır. Ancak 277. maddede düzenlenen suç için aleniyet aranmamaktadır. 277. madde çerçevesinde tanığı, bilirkişiyi veya yargı görevi yaparı etkilemek için mesaj çoğu zaman gizli yollardan iletelebilmektedir. Ayrıca 277. madde kapsamında suç oluşabilmesi için eylemin yalnızca görülmekte olan bir dava ile ilgili yapılması gerekir. 288. madde için ise soruşturma veya kovuşturma evresinde yargı görevi yaparı, tanığı veya bilirkişiyi etkileme amaçlı eylem suç sayılacaktır. Bu nedenle soruşturma evresinde gerçekleşen eylemlerle ilgili 277. madde kapsamında suç soruşturmasına başlanamaz, 288. madde kapsamında başlanabilir¹⁹.

Tanığa müdahale, bir tanığın potansiyel ifadesinin içeriğini değiştirerek veya ifade vermesini engelleyerek yargılamanın seyrini bozmaya teşebbüs veya bozma eylemidir. Tanığa müdahale bir tanık veya yakınlarının tehdit, şantaj, rüşvet, bedeni zarar ya da ölüm veya diğer zorlama hareketlerine maruz kalmasıyla gerçekleşir. Roma Statüsünün 68. maddesinde Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne mağdur ve tanıkların mahremiyeti, onuru, fiziki ve psikolojik iyi halini korumak için

¹⁷ İzzet Özgenç, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi: Genel Hükümler, Ankara 2005, s. 1069; Özgenç, "Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları", s. 165.

¹⁸ Meran, s. 374.

¹⁹ Kahya, s. 223; Giriş.

gereken önlemleri alma yükümlülüğü verilmiştir. Roma Statüsünün bazı diğer maddelerinde de tanıkları korumak için dairelere yükümlülükler getirilmiştir²⁰. Dolayısıyla yargının bağımsızlık ve tarafsızlığının korunması için tanığın korunması gerekliliği ulusal yargılarda olduğu gibi uluslararası yargının da düzenleme konusu yapılmıştır.

Yargı organının bağımsızlık ve tarafsızlığının etkilenmesi sadece eleştiri mahiyetindeki düşünce açıklamaları yoluyla değil, övme şeklindeki düşünce açıklamaları yoluyla da olabilir. Başka bir ifadeyle övme şeklindeki düşünce açıklamaları da bağımsız yargı faaliyetini etkileyebilir²¹. Bu tarz bir eylem yargıçlara yönelik olabileceği gibi tanık veya diğer yargı görevi yapana yönelik de gerçekleşebilir.

Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunun oluşabilmesi için suça konu olan bir yargılamanın olması gerekir. Bu görülmekte olan dava kapsamına soruşturma veya kovuşturma evresi devam eden bir uyuşmazlık veya Anayasa Mahkemesi önündeki bir iptal davası veya bireysel başvuru, Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan sıfatıyla baktığı davalar girebileceği gibi, Yargıtay ve diğer üst mahkemeler önündeki uyuşmazlıklar, hukuk mahkemeleriyle ceza ve idare mahkemeleri önündeki uyuşmazlıklar girer²².

Yargının kesin kararının kamusal olarak eleştirilip eleştirilemeyeceği tartışılması gereken bir başka önemli konuyu oluşturmaktadır²³. TCK m.288’de “görülmemekte olan bir davada veya yapılmakta olan bir soruşturmada” denildiği için karara bağlanmış bir davayla ilgili yapılan yorumlar, bu suçu oluşturan fiillerden kabul edilemeyecektir. Buna karşılık İngiliz Hukukunda bu suçlar, yazının yayımlandığı tarihte zaten sonuçlanmış davalarla ilgili konuları da kapsamaktadır. Bunun nedeni, bu tür eleştirilerin mahkemeyi küçük düşürme eğiliminde olacağı ve mahkemenin benzer nitelikteki derdest olan veya gelecekte karara bağlayacağı davalarla ilgili olarak davaları karara bağlama yeteneği üzerinde zararlı bir etki yaratabileceği teorisine dayandırılmaktadır. Bununla birlikte İngiliz yargıçları bu yetkinin kullanımını uygulamada derdest olan davalarla sınırlamıştır. Luscher’e göre Amerikan hakimleri de İngiliz hakimleri gibi 1789 Yargı Yasasıyla kendilerine verilmiş olan yetkiyi bir son çare ve büyük bir dikkatle uygulamaları gerektiğini fark etmişti²⁴.

²⁰ Open Society Justice Initiative, “Witness Interference in Cases before the International Criminal Court”, Kasım 2016, s. 2, <https://www.justiceinitiative.org/uploads/8a5f5b90-7b75-44b6-ac31-2108a264fe97/factsheet-icc-witness-interference-20161116.pdf>, (Erişim Tarihi: 2/12/2025).

²¹ Gölcüklü, s. 110.

²² Kahya, s. 245.

²³ Monica Mocovei, İfade Özgürlüğü: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 10. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Müdürlüğü 2003, s. 117.

²⁴ Thomas Luscher, “Freedom of Speech and Press as a Limitation on the Contempt Power”, (Marquette Law Review, Y. 1957, C. 40, S. 3, s. 313-324), s. 314-315.

Bu konuda denilebilir ki TCK madde 288’te tanımlanan suç kapsamında, bu suç tipinin sağladığı koruma hükmün kesinleşmesiyle sona ermektedir. Ancak, kesinleşmiş bir hükme karşı olağanüstü kanun yoluna gidiliyorsa bu durumda yeniden bir kovuşturma aşaması söz konusu olacağı için bu yeni kovuşturmanın kesin hükümle sonuçlanmasına kadar madde 288’in sağladığı koruma ortaya çıkacaktır²⁵.

Adil yargılanma hakkının ihlal edilmesiyle toplumu oluşturan herkes mağdur olmaktadır. Adil yargılanmanın etkilenmesiyle şüpheli, sanık veya davanın tarafları özelde bu suçun mağdurlarıdır. Fakat adil yargılamanın etkilenmesiyle aynı zamanda toplumun her bir bireyi suçun mağduru olmaktadır²⁶.

Suç, örneğin, suçu hafifletme konuşması yapılarak işlenebilir. Bir suç tanımının ismini yayımlayan bir gazete, tanığı öldürme veya korkutma suçunu daha kolay hale getirir. Suçun oluşmasında etkili olabilecek hareketler gizli bir mahkeme celbinin veya gizli bir dinleme kaydının yayınlanması olabileceği gibi, bir gazetede yaklaşan gizli bir polis operasyonu hakkında bilgi yayımlanması şeklinde de olabilir. Suçu hafifletme konuşmaları, bazı okuyucuları suç işlemleri için ikna etmez. Ancak zaten suç işleyecek olan insanlara yapmak istedikleri eylemleri gerçekleştirmeye yardımcı olacak bilgiyi verir²⁷. Bu tür konuşma veya yayımlar yoluyla başkaları suç işlemeye yönlendirilebileceği gibi, hakkında yorum yapılan davada görevli mahkemelerin etkilenmesi sağlanmaya çalışılabilir.

Madde gerekçesinde de belirtildiği gibi yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı sadece siyasal iktidara karşı savunulmaz. Yargı bağımsızlığına müdahalenin gelebileceği yerler ülkeden ülkeye ve toplumun yapısına göre değişir. Yargı bağımsızlığını etkilemeye dönük eylemler yürütme gücünden gelebileceği gibi siyasal partilerden, iktisadi elitlerden, ordu ve gizli servislerden, suç örgütlerinden, yargı hiyerarşisinin kendi içinden veya basından gelebilir²⁸. Sayılan bu güçlerden basının yargılamayı etkileme kuvvetine ayrıca değinilmesi gerekir. Çünkü basın, kitleleri harekete geçirebilir. Basın yoluyla yapılacak yargılamayı etkilemeye dönük bir eylem destek bulabilir ya da bu kasıtlı eylem yoluyla halkın yargı faaliyetine ilişkin yanlış ve yanlış bilgilendirilmesi söz konusu olabilir.

²⁵ Ünver, s. 377.

²⁶ Kahya, s. 252.

²⁷ Eugene Volokh, “Crime-Facilitating Speech”, (Stanford Law Review, Y. 2005, C. 57, S. 4, s. 1095-1222), s. 1098-1102.

²⁸ Bertrand Favreau, “Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı Hangi Düzeyde Uygulamaya Konabilir?”, Uluslararası Anayasa Kongresi Metinler Kitabı 2, Ed: Murat Yanık, Hüseyin Özcan, Ahmet Akcan, İstanbul 2012, s. 294.

II. BASIN YOLUYLA ADİL YARGILAMANIN ETKİLENMESİ VE BUNA İLİŞKİN FARKLI ÜLKE UYGULAMALARI

Yasama, yürütmeye karşı olduğu kadar diğer güçlere karşı da yargı bağımsızlığının gerçekleştirilmesi gerekir ve bu diğer güçlerden en önemlisi de basındır, çünkü basın kitleleri harekete geçirme ve kamuoyu oluşturma gücüne sahiptir. İleride tekrar bahsedilecek olmakla birlikte burada söylememiz gerekir ki basın yoluyla yargısız infaz yapılabileceği gibi, adalet mekanizmasındaki bir yanlış işleyiş yine basın yoluyla kamuoyunun gündemine getirilebilir. Basına karşı bağımsızlığın sağlanmasının gerekliliği yasa koyucuyu bu noktada basın özgürlüğünün sınırlandırılmasına götürmektedir²⁹.

Kısaca bilgi edinme ve yayma özgürlüğü olarak tanımlanabilen³⁰ basın özgürlüğü, düşüncenin oluşturulması ve/veya düşüncenin açıklanması için bir araç konumunda olduğundan düşünce özgürlüğüyle ilgilidir³¹. Radyo, televizyon, sinema gibi kitle iletişim araçlarıyla yapılan düşünce açıklamaları, düşüncüyü açıklamaya özgürlüğünün özel bir biçimini oluşturur³². Bu nedenle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde ayrı bir maddede yer almayan basın özgürlüğü ifade özgürlüğünü koruma altına alan 10. madde kapsamına dahil edilmektedir.

AİHS'nin 10. maddesinde yargının etkinliği ve yargıya saygının korunması nedenlerine dayanarak demokratik toplum için zorlayıcı acil bir gereksinimin varlığı halinde taraf devletlerce yasal sınırlamaların getirilebileceğinden bahsedilmektedir³³. Parlamento üyeleri ya da hükümet mensuplarının yargı faaliyetine dönük ifadeleri yargının işleyişine ilişkin genel eleştiri olmaktan çıkıyor ise yine bu hükme dayanarak ifade özgürlüğünün korumasından yararlanamaması gerekir.

1982 Anayasasının 28. maddesi basın hürriyetine yer vermiştir. Aynı maddede basın özgürlüğünün sınırlandırılmasına ilişkin olarak Anayasanın 26. ve 27. maddelerine gönderme yapılmıştır. 26. maddenin 2. fıkrasına göre milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği Cumhuriyetin temel nitelikleri ve devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetine ve bağlantılı ola-

²⁹ Cumhuriyet Şahin, Ceza Muhakemesi Hukuku I, Ankara 2007, s. 74.

³⁰ Fikret İkiz, "İfade Özgürlüğü ve Yeni Basın Yasası", İfade Özgürlüğü: İlkeler ve Türkiye, Ed. Tanıl Bora, İstanbul 2007, s. 207.

³¹ Çetin Özek, Basın Özgürlüğünden Bilgilenme Hakkına, İstanbul 1999, s. 204.

³² Yusuf Şevki Hakyemez, Militer Demokrasi Anlayışı ve 1982 Anayasası, Ankara 2000, s. 173.

³³ Ömer Anayurt, Avrupa İnsan Hakları Hukukunda Kişisel Başvuru Yolu, Ankara 2004, s. 124.

rak basın özgürlüğüne sınırlama getirilebilir. Anayasada sayılan sınırlama sebepleri Avrupa İnsan hakları Sözleşmesinin 10. maddesinde yer alan sınırlama sebeplerine paraleldir. AİHS 10. maddesinin 2. fıkrasına göre; *“görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.”*

Sözleşmenin 10. maddesinin 2. paragrafında yer alan sınırlama sebepleri 3 gruba ayrılır;

- 1- Genel yararın korunmasına dönük sınırlandırma sebepleri (ulusal güvenlik, toprak bütünlüğü, kamu güvenliği, düzeni koruma, suçu önleme, sağlığı ya da ahlâkı koruma)
- 2- Kişisel hakların korunmasına yönelik sınırlandırma sebepleri (başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin açıklanmasının önlenmesi)
- 3- Yargı üstünlüğünün ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla getirilen sınırlandırma

Bütün bu sayılan sınırlama sebeplerine dayanılarak yapılacak olan sınırlamaların kanunla yapılması ve demokratik bir toplumda zorunlu olma koşulunu taşımaları gerekir³⁴.

Basının yargı bağımsızlığını etkilemeye çalışması Anayasa’da mahkemelerin bağımsızlığının anlatıldığı madde 138’deki yasağın kapsamına girer. Anayasaya göre basın hürriyetinin sınırlandırılması, 26. maddenin 2. fıkrası, 27. madde ve 28. maddenin 5. fıkrası hükümleri gereğince olacaktır. Ancak bununla bir dava hakkında haber niteliğinde yayın ve yayım yapmanın yasaklandığı anlamının çıkarılmaması gerekir³⁵. Zira Anayasanın 26. maddesinin ikinci fıkrası ve 27. maddesi ile 28. maddenin 5. fıkrasında düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyeti, bilim ve sanat hürriyeti ve basın hürriyeti bakımından yargılama görevinin gereği gibi yerine getirilmesi amacıyla bu özgürlüklerin sınırlandırılabilmesi ama olaylar hakkında yayım yasağı konamayacağı açıklanmıştır.

Anayasa madde 28/5’e göre; *Yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilecek sınırlar içinde, hakim tarafından verilen kararlar saklı kalmak üzere, olaylar hakkında yayım yasağı konamaz.* Bu

³⁴ İlkiz, s. 209.

³⁵ Bülent Yavuz, Kuruluş ve İşleyişi Açısından Türkiye’de Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, Ankara 2012, s. 108.

hükme göre yayım yasağı konusunda yargıç kararı şarttır. Kural olarak olaylar hakkında yayım yasağı konulamaz. Ancak yargıç kararı ile buna istisna getirilebilir. Yargıç kararıyla yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için yasak getirilecek ve bu yasağın sınırlarını da yasama organı belirleyecektir. Yasa ile yargıca yayım yasağı yetkisi verilecektir.

Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu da bu sayılan sınırlandırma sebeplerinden yargı üstünlüğünün ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla yapılabilecek olan sınırlandırma sebebine dayanmaktadır. Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının sağlanması ve yargılama faaliyetinin düzgün ve adil işleyişinin gerçekleştirilmesi temel hedeftir. 288. maddenin gerekçesine baktığımızda bu madde ile kesin bir yargı kararı verilmesinden önce tanık beyanlarını veya bilirkişi mütalâalarını ve hüküm ve kararları etkilemek amacıyla baskıcı ve kötü niyetli yayınların yapılması ve bunların açıklanması cezalandırılmaktadır. Yine gerekçede belirtildiği gibi, yargı tarafsızlığının sadece iktidarlara karşı sağlanması yeterli değildir. Tarafsızlığa zarar verebilecek bütün unsurların etkisinden yargıyı kurtarmak gerekir. Basın yoluyla “yargısız infaz” yapılması mümkündür ve Ceza Kanunundaki bu maddeyle yargısız infazların önüne geçilmeye çalışılmaktadır³⁶.

AİHS’e göre yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması için ifade özgürlüğünün bir türü olan basın özgürlüğünün kısıtlanması mümkün ise de AİHM bu kısıtlamaya sınırlar getirmiştir. Buna göre aleniyet kazanan bir bilginin yayınlanması yasaklanamayacağı gibi ulusal güvenliği, toprak bütünlüğünü ya da kamu düzeni veya kamu emniyetini tehdit eden bir düşünce ya da yayının yasaklanabilmesi için bu düşünce ya da yayının potansiyel tehlike oluşturmaya ve şiddet çağrısı içermesi gerekir. Potansiyel tehlikenin oluşması için, hitap ettiği topluluk ya da olayın geçtiği dönem önem arz eder. Düşüncelerin şiddet çağrısı içermesi ile ilgili olarak ise ifadenin şok edici, rahatsızlık verici ya da abartılı olması, saldırgan ifadeler kullanılması, düşmanca bir üslubu yansıtmaya sınırlandırılması için yeterli değildir. Sınırlanabilmesi için silahlı ayaklanmayı ve isyanı teşvik etmesi gerekir³⁷. AİHM’in ifade hürriyetine ilişkin içtihadıyla yargılamanın etkilenmesinin önlenmesi için basın hürriyetinin sınırlandırılmasına ilişkin kararı aynı koruma sorumluluğunu taşımaktadır.

Bu çalışmanın konusu olan basın yoluyla adil yargılamanın etkilenmesine ilişkin olarak, Ceza Kanununun 288. maddesinin 2. fıkrasında adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunun basın yoluyla işlenmesi halinde cezanın artırılmasına ilişkin bir hüküm vardı. “*Bu suçun basın ve yayım yolu ile işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.*” denilerek suçun basın yoluyla işlenmesi cezada artırım sebebi sayılmıştı. 5377 sayılı Kanunun 31. maddesiyle TCK’nın

³⁶ Özgenç, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi, s. 1069.

³⁷ Salihpaşaoğlu, s. 66-68.

288. maddesinin 2. fıkrası madde metninden çıkarılmıştır. 288. maddede belirtilen suçun oluşabilmesi için aleniyet unsuru aranacağından suçun basın yoluyla işlenmesi halinde aleniyet unsurunun gerçekleştiği kabul edilecektir³⁸. 288. maddede suçun basın yoluyla işlenmesinin cezada artırım sebebi yapılmasına son verilmesi adil yargılamanın sağlanması çabasının yanında basın özgürlüğünün korunmasına önceki hale nazaran ehemmiyet verildiğini göstermektedir.

Mahkemeye ilişkili konuşma kısıtlamaları konusunda genel olarak iki modelin olduğu söylenebilir. İlk model, ifadeyi koruyan Amerikan yaklaşımıdır. Bu ilk modele göre özgür basın ve engellenmemiş adalet yönetimi birbiriyle çatışmaz, aksine karşılıklı birbirini destekler. Zira yasal raporlama, halkın hukuka olan güvenini destekler. Adli hatalara karşı yargı görevlileri ve polis üzerinde dışsal kontrolü sağladığından demokrasi için yararlıdır. Bu modelde devam eden yargılamalarla ilgili medyanın bilgiye erişimi, raporlaması ve yorum yapmasına herhangi bir müdahale ilk bakışta hukuka aykırı görülür. Bu sistemde mahkeme, duruşma katılımcılarının mahkeme dışı konuşmalarına kısıtlama getirebilmektedir. Şayet sorumsuz bir gazetecilik örneği yargılama sürecine zarar verirse hukuk sistemi bu suçtan sorumlu olan taraflara karşı etkili ve güçlü bir yaptırım dizisi sağlamaz. Zira bu sistemde mahkemeye itaatsizlikle ilişkili kısıtlayıcı yasalar, ifade hürriyetinin anayasal güvencesine aykırı görülmektedir. Bu model, basına geniş bir dokunulmazlık sağlar ve önyargılı yayınların etkisini kırmayı amaçlayan yalnızca usulî araçlara yer verir. ABD, bu modelin tipik³⁹ ve en bilinen örneğidir.

İkinci tür yaklaşım ise yargıyı koruyan İngiliz yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda engelsiz ve tarafsız adalet yönetimine basının tehdit yöneltebileceği kanaati vardır. Adil yargılamalar ve uyuşmazlıkların çözümü için uygun forum olarak mahkemelere duyulan kamu güvenine, sınırlandırılmamış basın özgürlüğünün hizmet ettiği hedeflere göre daha fazla önem verilmektedir. Bu sistemde devam eden yargılamalarla ilgili ifade hürriyetinin kullanımı daha sıkı bir şekilde sınırlandırılır. Sistemde yargılamayı etkileyebilecek görüşlerin açıklanmasını engellemek için cezai yaptırımlardan daha yoğun şekilde yararlanılır. Belirli önyargılı bilgilerin haberleştirilmesini önlemek için gerekli olduğunda yasalara dayalı veya mahkeme kararıyla ön kısıtlamalar uygulanabilmektedir. Bu sistemde sanığın adil yargılanma hakkını korumak ve adalet yönetimine halkın güvenini korumak için bilginin serbest akışına sınırlandırma getirilebilir. Bu İngiliz sistemi, İngiltere, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi diğer Commonwealth ülkelerindeki müşterek hukuk yaklaşımıdır⁴⁰.

³⁸ Meran, s. 374.

³⁹ Giorgio Resta, "Trying Cases in the Media: A Comparative Overview", (Law and Contemporary Problems, Y. 2008, C. 71, S. 4, s. 31-66), s. 35-36.

⁴⁰ Resta, s. 36-37.

Resta'ya göre Kıta Avrupası'na bakıldığında yukarıda bahsedilen İngiltere ve ABD'nin başını çektiği Anglo Amerikan yaklaşımlarından farklı bir yaklaşımın olduğu görülür. Anglo Amerikan yaklaşımında basın özgürlüğü ve adil yargılama arasındaki çarpışmaya büyük önem verilir. Bununla birlikte taraflı medya haberciliğinin bir suç şüpheli üzerindeki etkileri sorununa önem atfedilmez. Kıta Avrupası yaklaşımında ise yargılamaya katılanların mahremiyetlerinin korunması, kişisel onuru ve masumiyet karinelerine göre adil yargılama meselelerine görece daha az önem verilir⁴¹. Başka bir ifadeyle Kıta Avrupası yaklaşımında masumiyet karinesi ve yargılamaya katılanların mahremiyet ve onuruna yüksek önem verilmektedir. Bu çıkarları daha fazla korumak için ifade hürriyetine çeşitli kısıtlamalar getirilebilmektedir. Özellikle duruşma öncesi gizlilik kuralının ihlaline karşı yayın sonrası ceza yaptırımına sıklıkla başvurulur. Bu sistemde tazminat, düzeltme emri veya ihtiyati tedbir gibi özel hukuk çözümlerinin rolü gittikçe artmaktadır⁴².

Kıta Avrupası hukuk sisteminde bulunan ve yargılamanın selametini korumayı hedefleyen eski tarihli örnek yasalardan biri Avusturya'da bulunmaktadır. 1862 tarihli *Strafgesetznovelle* yasası, yargılama öncesi yayın yasağına ilişkindir. Yasaya göre her kim bir ceza davası devam ederken delillerin değeri ve yargılamanın varsayılan sonucu hakkında kamuoyunun fikrini etkileyebilecek veya mahkemenin kararını etkileyebilecek bir yayını yaparsa hapis cezası ile cezalandırılır (m.8). Benzer bir hüküm Avusturya'nın 1981 tarihli Basın Yasasında (Media Act) tekrarlanmıştır ve ceza yargılamalarına ilişkin delillerin değeri ve mahkemenin kararını etkileyebilecek şekilde yayın yapanın hapis cezasına tabi tutulabileceğini hüküm altına almıştır⁴³.

Amerikan sistemi yargılama sürecinin açıklığı fikrini temel alır ve hemen her türlü gizliliğe karşıdır. Bu sistemde sadece adaletin sağlanması değil; aynı zamanda adaletin sağlandığının görülmesi gerekliliği bulunmaktadır. İngiliz ve Kıta Avrupası hukuklarında var olan sistemde ise hüküm duruşması (veya ana duruşma) halka açık olsa da soruşturma evresi yani duruşma öncesi hazırlık evresini de kapsayan süreçte bir gizliliğe yaslanma söz konusu olabilir. Bu sistemlerde her ne kadar ifade hürriyetinin korunmasına yönelik kaygılar bulunsun da duruşma öncesi gizlilik dikkate alındığında ifade hürriyetine ilişkin kaygılar askıya alınabilmektedir. Belirli bilgilerin ifşa edilmesine yönelik cezai yaptırımlar Fransa ve İtalya gibi pek çok Avrupa ülkesinde bulunmaktadır⁴⁴.

⁴¹ Claus Roxin, "Strafrechtliche und Strafprozessuale Probleme der Vorverurteilung", Neue Zeitschrift Für Strafrecht, 153, 157, 1991'den aktaran Resta, s. 40.

⁴² Resta, s. 41.

⁴³ Resta, s. 42-43.

⁴⁴ Resta, s. 45-47.

Bu sistemlerde soruşturma evresinde savcı ve polis tarafından toplanan delillerin sınırsız bir şekilde yayılmasının başka delillerin toplanmasına engel olabileceği kanaatiyle soruşturma evresinde gizlilik esas alınabilmektedir. Bunun yanında şüphelinin masumiyet karinesinin ve kişilik haklarının korunması çabası da beraber yürütülmektedir⁴⁵. Resta'ya göre Amerikan modeli nötralize edici bir yaklaşım, İngiliz modeli koruyucu bir yaklaşım, Kıta Avrupası modeli ise önleyici bir yaklaşım sergilemektedir⁴⁶.

Bu önleyici yaklaşıma örnek olabilecek bir metin, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 2003 tarih 13 sayılı tavsiye kararıdır. İlgili tavsiye kararı ekinin 2. maddesi, şüpheli veya sanığın masumiyet karinesinin korunmasına vurgu yaparken 10. maddesi, yargılamanın adilliğine önemli ölçüde gölge düşürme riski taşıyan bilgileri kamuya sağlamaktan kaçınılmasına vurgu yapmaktadır⁴⁷. Basın, ceza yargılamasına ilişkin bilgileri ya savcılık makamından veya -jüri sisteminin olduğu ülkelerde jüri gibi- yargıda görev alanlardan ya da kolluk gücünden elde edebilir.

Aynı tavsiye kararının 16. maddesine göre tanıkların mahremiyetinin korunmasına devletler önem vermelidir. Bu hükme göre bazı hallerde tanıkların kimliğinin gizlenmesi gerekebilir. Tanığın önceden izin vermediği, kimliğinin kamuyu ilgilendirmedeği ve ifadenin zaten kamuya açık verilmediği hallerde, ayrıca tanıkların hayatlarının ve güvenliklerinin tehlikeye girecek olması halinde kimlikleri ifşa edilmemelidir⁴⁸. Bununla birlikte AİHM'in gizli tanık hakkındaki içtihadında belirttiği üzere hükmün tamamen veya önemli ölçüde gizli tanık ifadesine göre kurulmaması gerekir. Ceza yargılamasında davalının, aleyhindeki tanıkları sorguya çekebilme imkanı bulunmalıdır⁴⁹. Aksi halde tanık korunmaya çalışılırken silahların eşitliği ilkesine zarar verilip sanığın haklarının ihlaline yol açılabilir.

Türkiye'de kamuoyunun dikkatini çeken bazı yargılamalarla ilgili duruşmaların yayınlanması talepleri zaman zaman gündeme gelebilmektedir. Bakanlar Komitesinin tavsiye kararının ek 14. maddesinde buna ilişkin tavsiye hükmü vardır. 14. maddeye göre medya tarafından mahkeme salonlarından canlı yayın yapılması veya kayıt alınması için kanun izin veriyor veya yetkili makamlar tarafından açıkça izin veriliyor olması gerekir. Bu tür yayınlara, mağdurlar, tanık-

⁴⁵ Resta, s. 47.

⁴⁶ Resta, s. 64; Sonuç.

⁴⁷ Resta, s. 49-51; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Medya Aracılığıyla Ceza Yargılamaları ile İlgili Bilgi Sağlanmasına İlişkin Üye Devletlere Yönelik Rec (2003) 13 sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı, 10/07/2003: <https://rm.coe.int/9-rec-2003-13-tr/1680a6d6bb>, (Erişim Tarihi: 20.12.2025).

⁴⁸ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Medya Aracılığıyla Ceza Yargılamaları ile İlgili Bilgi Sağlanmasına İlişkin Üye Devletlere Yönelik Rec (2003) 13 sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı.

⁴⁹ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 6. Madde Rehberi Adil Yargılanma Hakkı (Ceza Hukuku Yönü), 2014, p. 317-323.

lar, ceza yargılamasının tarafları, jüri veya hakimler üzerinde uygunsuz bir etki yaratılmadığı sürece izin verilmelidir⁵⁰.

Tavsiye kararında tanıkların korunmasına ilişkin hüküm bilirkişiler için söylenmemiştir. Bakanlar Komitesinin kararı tavsiye niteliğindedir ve taraf devletler için bağlayıcı değildir. TCK'nın adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçuna ilişkin 288. maddesi ise bilirkişinin ifadelerinin etkilenmemesiyle de ilgilidir. Başka bir anlatımla Ceza Kanunu bilirkişilere de koruma getirmektedir.

III. DEMOKRATİK TOPLUMDA TEMEL İKİ MENFAATİN ÇATIŞMASI

Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı demokratik düzenin ve adil yargılanma hakkının temelini oluşturmaktadır. Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının olmadığı yerde adil yargılamadan bahsedilemeyeceği gibi, kuvvetler ayrılığından, hukuk devleti ilkesinden, çoğulcu bir siyasal yapının varlığı ve bireyci dünya görüşünün korunmasından da bahsedilemez.

Bununla birlikte yargı bağımsızlığı sağlanmaya çalışılırken temel hak ve hürriyetlerden basın hürriyeti ve ifade hürriyetinin ihlali söz konusu olabilir. Her ne kadar yargı bağımsızlığının sağlanması gibi bir meşru sebebe binaen bu temel hak ve hürriyetler sınırlandırılıyor olsa da burada anayasal ilkelerin ve anayasa tarafından tanınmış hak ve hürriyetlerin karşı karşıya gelmesi söz konusu olmaktadır. Bir tarafta demokratik düzenin ve hukuk devletinin olmazsa olmazı, hak arama hürriyetinin ve dolayısıyla adil yargılanma hakkının temeli yargı bağımsızlığı ilkesi diğer tarafta ise yine demokratik bir düzen sağlanmasının temel koşullarından ifade hürriyeti ve basın hürriyeti. Bu hukukun genel ilkelerinden hangisine öncelik verileceği konusunda 1982 Anayasası yargı bağımsızlığının sağlanmasına öncelik vermektedir⁵¹. Böylece ifade hürriyeti ve basın hürriyetinin sınırlandırılması için yargı bağımsızlığının ve adil yargılamasının sağlanması meşru bir gerekçe olmaktadır. Bununla birlikte literatürde gerçek bir basın özgürlüğünün ve bilgi edinme hakkının varlığı için Ceza Kanununda yer alan adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunun Kanundan çıkarılması talep edilmektedir⁵². Dolayısıyla bazı yazarlar tarafından Amerikan yaklaşımını hatırlatır şekilde Türk uygulamasında da yargının selameti karşısında basın özgürlüğüne ilişkin sınırlandırma veya suç tanımlarının kaldırılması talepleri gelebilmektedir.

Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu uygulamada basın özgürlüğü ve ifade özgürlüğüne karşı bireyin adil yargılanma hakkının daha ağır bastığı du-

⁵⁰ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Medya Aracılığıyla Ceza Yargılamaları ile İlgili Bilgi Sağlanmasına İlişkin Üye Devletlere Yönelik Rec (2003) 13 sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı.

⁵¹ Salihpaşaoğlu, s. 181.

⁵² İlkiz, s. 221.

rumlarda gündeme gelir⁵³. Başka bir anlatımla bu suça ilişkin soruşturma ve kovuşturma süreci başlatıldıysa basın özgürlüğü güvencesine rağmen bireyin adil yargılanma hakkının korunmasına daha öncelik verilmiş demektir.

AIHM, birden fazla hak ve özgürlüğün çeliştiği durumlarda çelişen hak ve özgürlükler arasında bir denge kurmaya çalışır. Ancak, siyasal nitelik taşıyan yayınlarda ve düşünce açıklamalarında, siyasal eleştirilerde basının özgürlük alanı daha geniş tutulmalıdır⁵⁴. Zira basın özgürlüğü basın yoluyla düşünceyi açıklamak özgürlüğünü de içerir. Bilgi ve düşünce dolaşımını gerçekleştiren düşünceyi açıklamak özgürlüğü sayesinde halkın bilgilendirilmesi ve siyasal tercihlerin sağlıklı yapılabilmesi gerçekleşir⁵⁵.

Yargılamanın selametiyle basın özgürlüğü arasındaki sınırla ilgili olarak AIHM, verilen bilgilerin yargı otoritesi bakımından kesin bir tehdit oluşturması kriterine değinmektedir⁵⁶. Yargılama bakımından bu şekilde kesin (mutlak) bir tehdit yoksa haberin aktarılmasına engel olunmamalıdır⁵⁷. Yine Mahkeme'ye göre, adaletin dağıtılması aydınlatılmış bir halkın işbirliğini gerektirir. Mahkemelerin uyuşmazlığın çözümünde bir forum durumunda olmaları uzmanlaşmış dergilerde, genel basında ya da halk arasında uyuşmazlıkların önceden tartışılmayacağı anlamına gelmez. Basın yayın organları adaletin usulüne göre dağıtılmasına tecavüz etmeyip, kamu yararının bulunduğu diğer alanlarda olduğu gibi, mahkemeler önüne gelmiş sorunlarla ilgili haber ve düşünceleri vermekle yükümlüdür. Aynı zamanda halkın da bu haber ve düşünceleri edinme hakkı vardır⁵⁸. Egemenlik yetkisinin kullanım alanlarından biri olan yargı yetkisinin kullanımında halkın haber alma hakkının ölçsüz bir oranda kısıtlanması demokrasinin doğasına aykırıdır.

Basının haber verme, yorum ve eleştiride bulunma hakkı bir hukuka uygunluk nedenidir. Dolayısıyla hukuka uygunluk nedeni kapsamında yer alacak eylemler yani basının haber verme, yorum ve eleştiride bulunma hakkı kapsamındaki eylemleri, hukuka uygun olacağı için, suçun diğer unsurları gerçekleşse dahi 288. maddede tanımlanan adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunun hukuka aykırılık unsurunun varlığından söz edilemeyeceğinden suç işlenmemiş olacaktır⁵⁹. Ayrıca maddede belirtildiği üzere hukuka aykırı olarak etkilemek amacı suçun unsuru olduğundan, hukuka uygun olarak etkilemek suç oluşturmayacaktır.

⁵³ Kahya, s. 250.

⁵⁴ Rıza Türmen, "Demokrasinin Bekçisi: Basın", Radikal, 12.04.2005.

⁵⁵ Çetin Özek, Basın Özgürlüğünden Bilgilenme Hakkına, İstanbul 1999, s. 205-206.

⁵⁶ Sunday Times v. Birleşik Krallık, BN: 6538/74, T: 26.04.1979, p. 66: <https://hudoc.echr.coe.int/en/g#%22itemid%22:%22001-57584%22>, (Erişim Tarihi: 20.12.2025).

⁵⁷ İbrahim Şahbaz, Karşılaştırmalı Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü, Ankara 2007, s. 181.

⁵⁸ Sunday Times v. Birleşik Krallık, p. 65.

⁵⁹ Ünver, s. 377.

Bir temel hak ve özgürlük ile devletin ve toplumun korunması ya da yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının sağlanması gibi değerlerin çatışır duruma gelmesi halinde bu değerlerden herhangi birinin diğerine feda edilmemesi gerekir. Çatışan bu değerler arasında bir denge kurulurken siyasal tercihler bir kenara itilmeli ve hak ve özgürlüğün kullanıldığı ortam koşulları dikkate alınmalıdır⁶⁰.

Bir veya daha fazla insan hakkı arasında hakların koruduğu menfaatler arasında bu şekilde çatışma ortaya çıktığında her iki hakkın tam olarak korunması çoğunlukla mümkün olmaz. Böyle durumlarda bir hakkın diğeri lehine tamamen feda edilmesinden kaçınılması gerekir. Bu nedenle bu haklardan birinin korunmasını tamamen ihlal eden bir çözüm arzu edilmez. Zor olan, dengeyi bir tarafa ya da diğer tarafa kaydırmak yerine dengeyi bulmaktır. Brems'e göre her iki hakkın da azami düzeyde korunmasını sağlamak amacıyla her iki menfaat açısından da taviz verilen bir uzlaşma çözümü tercih edilmelidir. Ancak çoğu durumda böyle bir uzlaşma çözümüne ulaşılammakta ve çelişen menfaatler arasında bir seçim yapılması gerekmektedir. Uluslararası insan hakları hukuku söylemindeki dogmalardan biri, insan haklarının bölünmezliğidir. Bölünmezlik ilkesi, bütün insan haklarına eşit değer atfetmektedir. Bazı yazarlar çekirdek haklar listesi yaparak uluslararası insan hakları içinde bir hiyerarşi inşa etmeye çalışır. Ancak bu konuda mutlak bir uzlaşmaya varılmış değildir. Bu nedenle çatışma meydana gelmeden, soyut olarak çatışan insan hakları menfaatlerine ilişkin denge formülü ortaya koymak mümkün değildir. Bununla birlikte yazara göre belirli bir durumda çelişen haklardan hangisine öncelik verileceğine karar vermede kullanılabilecek bir dizi kriter tespit edilebilir⁶¹.

İlk kriter, ilgili hakların her biri için ve somut davada söz konusu hakların yönünün insan haklarının korunması açısından ne kadar önemli olduğunun incelenmesidir. Buna göre her bir hak için bir çekirdek ve bir yan alan tespit edilir. Eğer bir hakkın önemli tarafı diğer hakkın yan alanıyla çatışmaya girdiyse bu ilk hak lehine öncelik verilmelidir⁶².

Bir diğer kriter, bir hakkın kullanılmasıyla diğer hakkın kullanımına ve tersi yönde neden olunan müdahalenin şiddetidir. Bu kriter çerçevesinde örneğin zor davalar, ilgili hakların kullanılması veya korunmasının diğerinin kullanılması veya korunmasını dışladığı durumlardır. Bir insan hakkının kısıtlanması, uygulamada başka bir hakkın ek kısıtlanmasına yol açıyorsa daha fazla ağırlık taşır. Yazara göre

⁶⁰ Salihpaşaoğlu, s. 65.

⁶¹ Eva Brems, "Conflicting Human Rights: An Exploration in the Context of the Right to a Fair Trial in the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms", (Human Rights Quarterly, Y. 2005, C. 27, S. 1, s. 294-326), s. 303.

⁶² Brems, s. 303-304.

bu kriter adil yargılanma hakkı bağlamında özellikle önemlidir, çünkü adil yargılanma hakkı diğer insan haklarının korunması ve uygulanması için bir kaldıraç görevi görür. Ayrıca adli bir yargılama genellikle iki taraftan fazlasını ilgilendirir⁶³.

Yazara göre menfaat çatışmasının dengelenmesinde uygulanabilecek son kriter, bir hakkın korunması için başka bir hakka uygulanan kısıtlayıcı önlemlerin tek başına değerlendirilmemesidir. Mahkemeler söz konusu insan hakkının temelinde yatan değerlerin kısıtlanmasının kümülatif etkisine odaklanmalıdır. Örneğin adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakların kısıtlanması, aynı zamanda hukukun üstünlüğü ve yargı menfaatlerinin de kısıtlanması demektir⁶⁴.

AIHM'e göre, yargılamalarda ifade hürriyeti, basın hürriyeti ve adil yargılanma hakkı arasında denge kurulmalıdır. Denge kurulurken bir tarafın hakkı korunurken diğer tarafın hakkı ihlal edilmemelidir. Basın özgürlüğü kısıtlanacaksa sadece somut davalar açısından kısıtlama yapılmalıdır⁶⁵. Basının, yargıcın şerefi ile ilgili olarak yapmış olduğu yayınlara ilişkin bir davada Mahkeme, yapılan yayınlarda ilgili yargıcın şerefiyle kamuyu ilgilendiren konularda basının haber verme özgürlüğü arasında bir denge kurulması gerektiğinden bahsetmektedir. Eğer eleştiriler yargının işleyişi ile ilgili olan kamusal tartışmaya katkı yapmıyor, esas olarak yargı mensuplarının şöhretine zarar getirmeyi hedefliyorsa Mahkeme'ye göre, artık ifade özgürlüğünün sınırlandırılması yoluna gidilebilir⁶⁶.

ABD'de 1917 yılında verilen eski tarihli bir karar, özgür basının bir davada adil yargılamayı etkileyip etkilemediğini tespit etmekte değerlendirilmeye alınabilir bir kriter ortaya koymaktadır. Buna göre bir gazetede yayımlanan derdest bir davaya ilişkin olumsuz yorumlar, yargı makamının tarafsız görev icra etmesini engellemede makul bir eğilime sahipse, artık mahkemeye itaatsizlik olarak cezalandırılabilir. Bu içtihadı karşı ABD'de 1940'larda basını neredeyse tamamen serbest bırakan içtihadı geri dönmüştür. ABD Yüksek Mahkemesi (Supreme Court) ise bu menfaat çatışmasına ilişkin olarak açık ve mevcut tehlike kriterini uygulamayı tercih etmiştir⁶⁷.

TCK madde 288'de adil yargılamanın sağlanması amacıyla basın hürriyetinin kısıtlanması durumu için basın mensubu hakkında soruşturma ve/veya kovuşturma yapılabilmesinin Adalet Bakanının iznine bağlanması şeklinde TCK'da bir değişiklik yapılabilir. Türk Ceza Kanununda soruşturması ve/veya kovuşturması Adalet Bakanının iznine bağlanmış olan suçların ifade hürriyetine iliş-

⁶³ Brems, s. 304.

⁶⁴ Brems, s. 304.

⁶⁵ Yavuz, s. 111.

⁶⁶ Mocovei, s. 116-117.

⁶⁷ Luscher, s. 316-318.

kin oldukları görülmektedir. İzne tâbi kılınan suçların niteliklerine bakıldığında Kanun koyucunun bazen fiilin özelliklerini bazen de mağdurun sıfatını dikkate almak suretiyle işlenen suçtan dolayı kovuşturma yapılıp yapılmamasına karar verme yetkisini siyasi sorumluluğu taşıyan yürütme erkine bırakmakta yarar gördüğü gözlemlenir⁶⁸. Türk Ceza Kanununun Cumhurbaşkanına hakaret suçunun düzenlendiği 299. maddesinde kovuşturma yapılması; Türklüğü, Cumhuriyeti, Devletin kurum ve organlarını aşağılama suçunun düzenlendiği 301. maddesinde soruşturma yapılması ve Temel milli yararlar karşı faaliyetinde bulunmak için yarar sağlama suçunun düzenlendiği 305. maddesinde kovuşturma yapılabilmesi Adalet Bakanının iznine bağlanmıştır.

Sayılan suçlarla ilgili soruşturma ve/veya kovuşturma yapılabilmesinin Adalet bakanının iznine bağlanması ülkenin politik çıkarları için ve yargısal değerlendirmeden ziyade devlet ve toplum yararı için bir takdir yetkisinin kullanılmasıyla ilgilidir⁶⁹.

Bir başka deyişle izin müessesesiyle korunmaya çalışılan değerler ifade hürriyeti gibi demokratik toplumun koşulu olan bir temel hak ve özgürlüğe ilişkin olduğundan anılan suçlarla ilgili olarak doğrudan soruşturma ya da kovuşturmayla geçilememesi devlet ve toplum yararı gereğidir. Benzer şekilde basın yoluyla gerçekleştirilecek adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçuna ilişkin olarak soruşturma ve/veya kovuşturma yapılmasının Adalet Bakanının iznine bağlanmasıyla basın özgürlüğünün daha az sınırlandırılması söz konusu olabilir.

Belirtilmelidir ki Ceza Kanununda soruşturulması ve kovuşturulması Adalet Bakanının iznine tâbi tutulan suçlar için öngörülen yaptırım hapis cezası (ve/veya adli para cezası)dır. Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçuna ilişkin TCK'nın 288. maddesi, Kanunun ilk düzenlemesinde suçun altı aydan üç yıla kadar hapis cezası yaptırımına tâbi⁷⁰ olduğunu açıklamaktaydı; ancak 2012 yılında 6352 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle hapis cezasına tâbi olması yaptırımına değişiklik getirilmiş ve suçun yaptırımı olarak elli günden az olmamak üzere adli para cezasına hükmolunabileceği düzenlenmiştir. Böylelikle adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunun yaptırımı hapis cezası olmaktan çıkarılmış, adli para cezasına çevrilmiştir. Suçun yaptırımına ilişkin olarak getirilen bu düzenleme, mevzuatta yargılamanın selametinin korunmasına ifade hürriyeti karşısında öncelik ve önem veren mevzuatın bu koruma önceliğinden kısmen taviz verdiği anlamına gelmektedir.

Aynı zamanda getirilen değişiklikle *“Bir olayla ilgili olarak başlatılan soruşturma veya kovuşturma kesin hükümle sonuçlanıncaya kadar savcı, hakim,*

⁶⁸ Özgenç, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi, s. 569.

⁶⁹ AYM, E: 2009/25, K: 2009/57, T: 07.05.2009: <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2009/57>, Erişim Tarihi: 20.12.2025.

⁷⁰ RG, 12.10.2004, S. 25611.

mahkeme, bilirkişi veya tanıkları etkilemek amacıyla...” yapılan eylemlerin suç kapsamında değerlendirileceği tanımından vazgeçilerek “*Görülmekte olan bir davada veya yapılmakta olan bir soruşturmada, hukuka aykırı bir karar verme-si veya bir işlem tesis etmesi ya da gerçeğe aykırı beyanda bulunması için, yargı görevi yapamı, bilirkişiyi veya tanığı hukuka aykırı olarak etkilemek amacıyla...*” şeklinde suç düzenlenmesinde değişiklik yapılmıştır. Burada suçun tanımın-da *hukuka aykırı karar verilmesi veya işlem tesisi için... hukuka aykırı olarak etkilemek* şeklinde değişiklik yapılarak suç kapsamında değerlendirilecek fiillerin sınırlandırılması yoluna gidilmiştir.

Yargılamanın hukuka aykırı bir şekilde engellenmesi suçlarına ilişkin savcılık takdirinin gelişigüzel kullanımı, suç düzenlenmesiyle amaçlanan caydırıcılık özelliği-ne zarar verir veya başka bir anlatımla suç soruşturması ve kovuşturmasıyla amaç-lanan caydırıcılığı ortadan kaldırır⁷¹. Bu nedenle bu suç tanımından dolayı basın öz-gürlüğünün sınırlandırılması yoluna gidilecekse bunun demokratik toplumda adil yargılamanın korunması için bir zorunluluk oluşturuyor olması gerekir.

Basın özgürlüğü halkın bilgi edinmesi ve dolayısıyla gerçeğin bilinmesi hak-kını kapsar. Adil yargılamanın sağlanması için basın özgürlüğü sınırlandırılırken haber vermek hakkı da sınırlandırılmış olur⁷². Haber verme hakkının sınırlandırıl-ması bu bakımdan yürütmenin elini güçlendiren bir husustur⁷³.

Toplumun yargılama faaliyetine ilişkin genel bilgisi mahkemelerde duruşma-lara katılmalarının ardından oluşan izlenimle değil, çoğunlukla basın yoluyla olu-şur. Gazete, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarıyla halk yargı faaliyetine ilişkin bilgi edinecektir. Bu kitle iletişim araçlarının bilgiyi servis ediş şekli top-lumun yargı faaliyetine ilişkin görüşlerine şekil verecektir⁷⁴. Radyo, televizyon, internet gibi kitle iletişim araçlarıyla yapılan yayınlar daha kısa sürede daha fazla kitleye ulaşma imkanı vermektedir⁷⁵. Bu durum medyaya kamuoyu oluşturma gücü vermektedir. Ancak, medya kamuoyu oluştururken kamunun menfaatine hareket etmeyerek sermaye kesimleri, baskı grupları, menfaat grupları ya da si-yasi kesimlere kamuoyu oluşturmaya çalışabilir⁷⁶.

Aynı zamanda medya, elindeki gücü kullanarak daha mahkeme kararını ver-medek kendi yargılamasını gerçekleştirerek yargılanan kimseyi mahkum edebilir

⁷¹ Ellen S. Podgor, “Obstruction of Justice: Redesigning the Shortcut”, (Brigham Young University Law Review, Y. 2021, C. 46, S. 3, s. 657-718), s. 662; Giriş.

⁷² Özek, s. 207.

⁷³ Özek, s. 216.

⁷⁴ Yavuz, s. 107.

⁷⁵ Hakyemez, s. 173.

⁷⁶ Yavuz, s. 107.

ve bunu kamuoyuna kabul ettirebilir⁷⁷ ki bu durum masumiyet karinesinin açık ihlalini oluşturur. Bununla birlikte unutulmamalıdır ki masumiyet karinesi sadece adli makamları değil, medyayı da bağlar⁷⁸. Basının etkisinden dolayı basın özgürlüğü düşünce özgürlüğüyle iç içedir; ancak basın özgürlüğü düşünce özgürlüğüne kıyasla daha ağır yaptırımlara tabidir⁷⁹.

Basın özgürlüğü sağlanmadan bilgi edinme özgürlüğü de sağlanmış olmaz⁸⁰. Bilgi edinme hakkı ve özgür ve doğru haber dolaşımı bireylerde kanaat oluşumu ve dolayısıyla siyasal katılımın gerçekleştirilmesini sağlar⁸¹.

AİHM'nin dediği gibi yüksek düzeyli memurların ahlâklarını ve siyaset dünyası ile iş dünyası arasındaki ilişkileri ortaya koyan hassas nitelikli davalarla ilgili olarak basının zaman zaman ağır yorumlar yapması demokratik bir toplumda kaçınılmazdır⁸². Yani kamuoyunun ilgisini çeken hassas davalarda basının zaman zaman ağır yorumlar yapması olağandır. AİHM'e göre, davaya konu uyumsuzluğun kaynağı yoğun ihtilaf konusu olaylardan kaynaklanıyorsa duruşmanın başlı başına tarafsız bir atmosferde gerçekleştirilmesi beklenemez⁸³.

Ayrıca AİHM davaya bakmakla görevli hakimlerin profesyonel olmalarından yola çıkarak bu hakimlerin davaya yabancı her türlü unsuru bertaraf edebilecek deneyime ve mesleki niteliklere sahip olmalarını önemsemektedir. Mahkeme bir davada, dosyadaki unsurlardan, hakimlerin tarafların argümanlarının ve aleyhteki delillerin değerlendirilmesi aşamasında basındaki bilgilerden etkilendikleri görüşünün doğru olmaması nedeniyle tarafsızlık ilkesinin ihlalinin gerçekleşmediğine karar vermiştir⁸⁴. Yani Mahkeme basının yargılamayı etkilemesine ilişkin olarak hakimlerin etki altında kalma ihtimallerine ve etkilenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğine bakmaktadır.

AİHM, Sunday Times/Birleşik Krallık kararında İngiltere'nin ifade özgürlüğüne müdahalesinin ifade özgürlüğündeki kamu yararını aşacak kadar acil bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediğine karar vermiştir. Başka bir anlatımla müdahale için gerekçe gösterilen sebep, ifade hürriyetinin içerdiği kamu yararından daha öncelikli ve acil bir duruma tekabül etmemektedir. Mahkeme, bu kararda ifade hürriyetine müdahalenin, demokratik bir toplumda yargının otoritesinin

⁷⁷ Yavuz, s. 107.

⁷⁸ Nur Centel, "Dürüst Yargılama ve Medya Bakımından Demokrasi Kültürü", (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Y. 1994, C: 49, S: 3, s. 57-72), s. 71.

⁷⁹ Şahbaz, s. 225-226.

⁸⁰ Halil Kalabalık, İnsan Hakları Hukuku, 2. B, Ankara 2009, s. 232.

⁸¹ İlkiz, s. 207.

⁸² Serkan Cengiz ve diğerleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları, Ankara 2008, s. 112.

⁸³ Serkan Cengiz ve diğerleri, s. 112-113.

⁸⁴ Serkan Cengiz ve diğerleri, s. 112.

korunması için gerekli olmadığına karar vermiştir⁸⁵. Sunday Times kararı, 1981 yılında İngiltere’de mahkemeye itaatsizliğe ilişkin bir yasanın (Contempt of Court Act) yürürlüğe girmesini sağlamıştır. Bu yasa kamu yararının dengelenmesinde ifade hürriyeti lehine olan ve yargı yönetiminin korunmasından uzaklaşan kalıcı bir değişikliği yaratmayı hedeflemişti. Yasadan sonra yayın sonrası yaptırımların uygulama alanı önemli ölçüde daraltılmış ve kamu yararı için özel bir savunma oluşturmuştur. O zamandan beri İngiltere’de ulusal mahkemeler AİHS’nin 10. maddesinde düzenlenen ifade hürriyetiyle uyumlu bir şekilde mahkemeye itiraz hükümlerini yorumlamış ve uygulamışlardır⁸⁶.

Her haberde bir yorum mevcut bulunur. Herhangi bir haberin yorum içermediğini iddia edebilmek kolay değildir. Bu yorumlar da yargılanan kişinin aleyhine ya da lehine olmaktadır. Bu haberlerden hakim ve savcıların etkilenmeyeceğini söylemek mümkün değildir. Medyanın yargılamalar üzerine etkisini araştırmak için yapılan araştırmalarda karar mekanizmasının etkilendiği ortaya çıkmıştır⁸⁷.

Bununla birlikte yargıç ve savcılarının bağımsızlıklarını koruyabilecek donanımında olmaları gerekir. Kendilerini zamanın etkilerinden koruyabilecek yetenekte olmalıdırlar. Anayasa mahkemesinin dediği gibi konjonktürel beklentilere göre değil, hukukun temel ilkelerine göre karar vermelidirler⁸⁸.

Basının haber verme hakkının hukuka uygun sayılması gerekçelerinden biri, haberin gerçek ve güncel olması ve kamu yararı taşımasıyla birlikte haberin konusuyla veriliş şekli arasında düşünsel bir bağ bulunmasıdır⁸⁹. AİHM ve Anayasa Mahkemesi, basın özgürlüğü ile diğer çatışan hakların dengelenmesinde yayının kamu yararı taşıyıp taşımadığını ve kamu yararına ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığını önemli bir kriter olarak kullanmaktadır⁹⁰.

Basında kullanılan ifadeler aracılığıyla mahkemenin bağımsızlık ve tarafsızlığının yani adil yargılamanın etkilenmesi söz konusu olabileceği gibi daha yaygın şekilde karşılaşılan vakia, basın araçlarıyla yapılan yorumlar ve açıklanan ifadelerle adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karinesinin ihlal edilmesidir⁹¹. Başka bir anlatımla basında kullanılan ifadelerle şüpheli veya sanıklar

⁸⁵ Sunday Times v. Birleşik Krallık, p. 67.

⁸⁶ Resta, s. 38-39.

⁸⁷ Yavuz, s. 110.

⁸⁸ AYM, E. 1988/32, K. 1989/10, T. 28.2.1989: <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/1989/10>, (Erişim Tarihi: 20.12.2025).

⁸⁹ Yeşim Yılmaz, “Masumiyet Karinesi ile Basının Haber Verme Hakkı Arasındaki İlişkinin Ceza Hukuku Bakımından İncelenmesi”, (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2025, C. 74, S. 2, s. 695-772), s. 713-714.

⁹⁰ Yılmaz, s. 718.

⁹¹ Rezzan İtişgen, “Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçu (TCK m.288)”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y. 2014, S. 111, s. 61-76), s. 64.

mahkeme kararı oluşmadan suçlu bulunmakta ve masumiyet karineleri, dolayısıyla adil yargılanma hakları ihlal edilmektedir.

Kitle iletişim araçlarının türlerinde gelişen teknolojiyle birlikte ortaya çıkan değişim, bilgi alma ve ifade hürriyetinin kullanım alanını genişletmiştir. Akdeniz'in ifadesiyle artık adeta “*içerik kontrolünün egemenliği çözülür hale gelmiştir*”⁹². Kamuoyu haber alma hakkını artık yoğun bir şekilde sosyal medya ve internet ortamından sağlamaktadır. Yargılama faaliyetine ilişkin yorum paylaşımlarının kitle iletişim araçlarında yoğunlaşmasıyla İngilizcede *media trial* (medya mahkemesi) kavramı durumu nitelendirmek için kullanılmaya başlanmıştı. İnternet ve sosyal medya platformlarının dahil olmasıyla bu medya mahkemesi alanı daha da genişlemiştir.

Menfaatler arasında dengeleme yapılmaya çalışılırken, Yılmaz'ın da belirttiği üzere hak ihlallerini önlemek amacıyla basın mensuplarının cezalandırılması, ceza hukukunun son çare olması ilkesi (*ultima ratio*) çerçevesinde ele alınması gereken bir konudur⁹³. Buna göre diğer yasal müdahalelerle karşılaştırıldığında ceza hukuku yaptırımları en ağır yaptırımlardır ve son çare olarak ceza hukuku kapsamında suç ihdası kurulmalı ve bu suç için öngörülen yaptırım uygulanmalıdır⁹⁴.

Kanun koyucu adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu düzenlemesi ile adil yargılanma hakkına ilişkin bir koruma getirmeyi hedeflemiştir. Bununla birlikte bu suçun fiiliyatta özellikle ifade hürriyeti ve basın özgürlüğüyle karşı karşıya gelmesi söz konusudur. Her ne kadar demokratik bir toplumda basın özgürlüğünü korumak için adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçuna soruşturma izni bağlanması gibi öneriler ileri sürülebilirse de suç için öngörülen cezanın caydırıcılıktan uzak olduğuna ilişkin görüşler de bulunmaktadır. Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunun karşılığı olarak öngörülen ceza, elli günden az olmamak şartıyla adli para cezasıdır. 277. maddedeki tanığı, bilirkişiyi ve yargı görevi yapanı etkileme suçunun cezası ise hapis cezasıdır. 288. maddedeki suç için kanun koyucunun adli para cezası öngörmesinin nedeni, basın ve ifade özgürlüğü lehine bir alan bırakmak olabilir. Bununla birlikte suç ile korunmaya çalışılan değer bir diğer temel hak olan adil yargılanma hakkı olduğundan, suç ile öngörülen yaptırımın caydırıcılık taşıması gerektiği literatürde dile getirilebilmektedir⁹⁵. Bu

⁹² Yaman Akdeniz, “Freedom of Expression on the Internet: Study of Legal Provisions and Practises Related to Freedom of Expression, the Free fFow of Information and Media Pluralism on the Internet in OSCE Participating States”, Report of the OSCE Representative on Freedom of the Media, Organization for Security and Co-operation in Europe, Viyana 2010, s. 3; Giriş.

⁹³ Yılmaz, s. 757.

⁹⁴ Krizstina Karsai, “Avrupa Ceza Hukukunda Ultima Ratio ve Katmanlı Yetki”, Çev. Tuba Kelep Pekmez, (Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, Y. 2015, C. 3, S. 1, s. 313-328), s. 314.

⁹⁵ Kahya, s. 260-261; Sonuç.

görüşe göre aksi takdirde medya mahkemeleri aracılığıyla masumiyet karinesi ihlali sıradan hale gelecek veya adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunun kapsamına giren eylemlerin sayısında artış gözlemlenebilecektir.

Mevzuatımızda olduğu gibi AİHS yargılamasında da yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması basın özgürlüğünün sınırlanabilmesinin meşru nedenidir. Bu durum Kıta Avrupası yaklaşımında rastlanılan bir haldir. AİHM'in yaklaşımından farklı olarak ABD Yüksek Mahkemesinin verdiği kararlarda bu konunun hiç sınırlama sebebi olarak kabul edilmediği görülmektedir. ABD Yüksek Mahkemesinde basın özgürlüğünün sınırlanması nedenleri; başkalarının şöhret ve haklarının korunması, ulusal güvenlik ve müstehcenlik olmak üzere üç kategoriye ayrılır⁹⁶. Uzun yıllardır süren ABD içtihadı, mahkemeye itaatsizlik başlığı altında değerlendirdiği adil yargılamanın etkilenmesine ilişkin eylemlere karşı mevzuatında suç tanımına bağlanmış olsa da basın ve ifade özgürlüğü lehine pek sınırlama getirmemektedir. Türk Hukuku uygulamasında ise Kıta Avrupası yaklaşımında olduğu gibi önleyici mekanizmalarına yaslanılabilmekte, soruşturma evresinden itibaren yargılamanın سلامتının sürmesi için soruşturmanın gizliliği ilkesine ve diğer tedbirlere başvurulabilmektedir.

Halkın haber alma hakkını içinde barındıran basın özgürlüğünün kısıtlanması konusu siyaseti ilgilendiren davalar söz konusu olduğunda büyük önemi haiz olur. Balkanlı'nın da haklı olarak ifade ettiği şekilde siyasi bir davada kanunu kasten ihlal eden veya bozan bir hakime karşı toplumsal tepkinin oluşabilmesi basın özgürlüğünün uygulanabiliyor olmasını gerektirir. Olaylar karşısında tepki göstermeyen bir toplum huzursuzluğa uyum sağlar ve son haddine kadar fedakâr olur. Her şeye tevekkül ve tahammül gösteren bir toplulukta insan onurunun korunması ve temel hak ve hürriyetlerin kullanılması tehlikeye girer. Böyle bir toplulukta yeni huzursuzlukların çıkması kaçınılmazdır. Balkanlı'nın ifadesiyle haksızlıklar karşısında tepki göstermeyen toplumların millet ruhunu kaybettikleri bile söylenebilir⁹⁷. Çünkü millet kavramının varlığı için millet olma iradesinin, o bir arada olma ve sevinçte ve kederde bir olma duygusunun varlığı gerekir. Bu nedenle basın özgürlüğünün hukuka aykırı bir şekilde kısıtlandığı bir toplumda habere ulaşma kaynakları tıkanmış olacağından yargı gücünün demokrasi ve hukukun üstünlüğüne aykırı bir şekilde kullanılması söz konusu olur. Kuvvetler ayrılığı ilkesine göre yargı gücünü denetleyebilecek bir organ mevcut değildir. Millet adına karar verme yetkisini elinde bulunduran yargı gücü adaletin ortaya çıkarılması ve gerçekleştirilmesi, hukukun genel ilkelerinin uygulanması amaçlarıyla değil de siyasi amaçlarla kullanıldığı takdirde, gücün hukuka aykırı kullanımına karşı, temel hak ve hürriyetlerin korunması için toplumsal tepkinin doğması gerekir.

⁹⁶ Salihpaşaoğlu, s. 44.

⁹⁷ Remzi Balkanlı, Mukayeseli Basın ve Propaganda, Cilt 1-2, Ankara 1961, s. 333-334.

SONUÇ

Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu iki anayasal ilke olan yargı bağımsızlığı ve basın özgürlüğünü karşı karşıya getirebilmektedir, çünkü adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunda yargı görevi yapanları hukuka aykırı etkilemek amacıyla alenen sözlü veya yazılı beyanda bulunma suç olarak tanımlanmıştır. Sözlü veya yazılı beyanın doğrudan yargı görevi yapanlara yönelmesi gerekmemektedir. Keza bu suçun işlenmiş olması için yargı görevi yapanların etkilenmeleri de gerekli değildir. Beyanın etkilemeye elverişli olması suç olarak kabul edilmesi için yeterlidir. Bu açıdan madde birçok uyuşmazlıkla ilgili olarak basın özgürlüğünün kısıtlanmasına yol açabilecektir. Bu nedenle maddenin Ceza Kanunundan çıkarılmasına ilişkin talepler bulunmaktadır. Bununla birlikte suç kapsamında yine temel bir değer ve hak olan adil yargılanma korunmaya çalışılmaktadır.

Suçun basın yoluyla işlenmesini cezayı artırıcı sebep olarak kabul eden maddenin ikinci fıkrası 5377 sayılı Yasa ile sonradan kaldırılmıştır. 6352 sayılı Yasayla ilgili maddede yeniden değişiklik yapılmış ve suç kapsamındaki yaptırım hapis cezası olmaktan çıkarılmış ve adli para cezasına hükmolunacağı şeklinde değiştirilmiştir. Kanun koyucunun bu değişikliklerle demokratik toplumun temel değerlerinden olan ifade ve basın hürriyetini korumayı hedeflediği fark edilmektedir.

Ceza Kanununun ifade hürriyetiyle ilgili ve yaptırımı hapis cezası olan diğer kimi suç tanımlarında soruşturma ve kovuşturma izni verilmesi Adalet bakanının iznine bağlıdır. Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu açısından ise yaptırım adli para cezası şeklinde düzenlenmiş, bunun yanında herhangi bir soruşturma ve kovuşturma izni şartına yer verilmemiştir. Özellikle konusu gereği kamuoyunun dikkatini celbeden davalarda basın hürriyetiyle yargılamanın selameti gereği karşı karşıya gelmektedir. Basın veya ifade hürriyetinin sınırlandırılması için yargılamanın işleyişi meşru bir gerekçe oluştursa da ifade ve basın hürriyetlerinin demokratik toplumlarda işgal ettiği değer göz önünde tutularak mümkün olan en dar çerçevede bu hürriyetlerin sınırlandırılması yoluna gidilmelidir. Bununla birlikte bireylerin adil yargılanma haklarının korunması, mahkemenin bağımsız ve tarafsızlığının korunması da bir o kadar önem ve gereklilik arz etmektedir. Dolayısıyla mahkemelerin yargılamanın selametini korumak için demokratik toplumda gerekli olduğu takdirde ve demokratik toplumda gerekli olduğu ölçüde ilgili suç kapsamında basın özgürlüğünün sınırlandırılması yoluna gitmeleri gerekir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, Yaman, “Freedom of Expression on the Internet: Study of Legal Provisions and Practises Related to Freedom of Expression, the Free fFlow of Information and Media Pluralism on the Internet in OSCE Participating States”, Report of the OSCE Representative on Freedom of the Media, Organization for Security and Co-operation in Europe, 2010, Viyana.
- Anayurt, Ömer, Avrupa İnsan Hakları Hukukunda Kişisel Başvuru Yolu, Ankara 2004.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 6. Madde Rehberi Adil Yargılanma Hakkı (Ceza Hukuku Yönü), 2014.
- Balkanlı, Remzi, Mukayeseli Basın ve Propaganda, Cilt 1-2, Ankara 1961.
- Brems, Eva, “Conflicting Human Rights: An Exploration in the Context of the Right to a Fair Trial in the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms”, (Human Rights Quarterly, Y. 2005, C. 27, S. 1, s. 294-326).
- Cengiz, Serkan ve diğerleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları, Ankara 2008.
- Centel, Nur, “Dürüst Yargılama ve Medya Bakımından Demokrasi Kültürü”, (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Y. 1994, C. 49, S. 3, s. 57-72).
- Favreau, Bertrand, “Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı Hangi Düzeyde Uygulamaya Konabilir?”, Uluslararası Anayasa Kongresi Metinler Kitabı 2, Ed: Murat Yanık, Hüseyin Özcan, Ahmet Akcan, İstanbul 2012, (290-311).
- Gölcüklü, Feyyaz, Haberleşme Hukuku, Ankara 1970.
- Hakyemez, Yusuf Şevki, Militan Demokrasi Anlayışı ve 1982 Anayasası, Ankara 2000.
- İlkiz, Fikret, “İfade Özgürlüğü ve Yeni Basın Yasası”, İfade Özgürlüğü: İlkeler ve Türkiye, Ed. Tanıl Bora, İstanbul 2007.
- İtişgen, Rezzan, “Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçu (TCK m.288)”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y. 2014, S. 111, s. 61-76).
- Kahya, Rukiye, “Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçu (TCK m.288) ile Yargı Görevi Yapanı, Bilirkişiyi veya Tanığı Etkilemeye Teşebbüs Suçunun (TCK m.277) Karşılaştırmalı İncelemesi”, (Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2024, C. 14, S. 1, s. 219-266).
- Kalabalık, Halil, İnsan Hakları Hukuku, 2. B., Ankara 2009.
- Karsai, Krizstina, “Avrupa Ceza Hukukunda Ultima Ratio ve Katmanlı Yetki”, Çev. Tuba Keleş Pekmez, (Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, Y. 2015, C. 3, S. 1, s. 313-328).
- Luscher, Thomas, “Freedom of Speech and Press as a Limitation on the Contempt Power”, (Marquette Law Review, Y. 1957, C. 40, S. 3, s. 313-324).
- Meran, Necati, Hakaret-İftira: Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçları, Ankara 2009.
- Mocovei, Monica, İfade Özgürlüğü: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 10. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Genel Müdürlüğü, 2003.

- Özek, Çetin. Basın Özgürlüğünden Bilgilenme Hakkına, İstanbul 1999.
- Özgenç, İzzet, “Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları”, Ceza Hukukunun Güncel Sorunları Kolokyum, Ed.: M. Tefik Gülsoy, Erzurum 2010, (146-171).
- Özgenç, İzzet, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi: Genel Hükümler, Ankara 2005.
- Podgor, Ellen S., “Obstruction of Justice: Redesigning the Shortcut”, (Brigham Young University Law Review, Y. 2021, C. 46, S. 3, s. 657-718).
- Resta, Giorgio, “Trying Cases in the Media: A Comparative Overview”, (Law and Contemporary Problems, Y. 2008, C. 71, S. 4, 2008, s. 31-66).
- Salihpaşaoğlu, Yaşar, Türkiye’de Basın Özgürlüğü, Ankara 2007.
- Şahbaz, İbrahim, Karşılaştırmalı Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü, Ankara 2007.
- Şahin, Cumhur, Ceza Muhakemesi Hukuku I, Ankara 2007.
- Türmen, Rıza, “Demokrasinin Bekçisi: Basın”, Radikal, 12.04.2005.
- Ünver, Yener, Adliye Karşı Suçlar (TCK m.267-298), 2. B., Ankara 2010.
- Volokh, Eugene, “Crime-Facilitating Speech”, (Stanford Law Review, Y. 2005, C. 57, S. 4, s. 1095-1222).
- Yavuz, Bülent, Kuruluş ve İşleyişi Açısından Türkiye’de Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, Ankara 2012.
- Yılmaz, Yeşim, “Masumiyet Karinesi ile Basının Haber Verme Hakkı Arasındaki İlişkinin Ceza Hukuku Bakımından İncelenmesi”, (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2025, C. 74, S. 2, s. 695-772).

Elektronik Kaynaklar

- <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57584%22%5D%7D>
- <https://normkarakarlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/1989/10>
- <https://normkarakarlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2009/57>
- <https://rm.coe.int/9-rec-2003-13-tr/1680a6d6bb>
- <https://www.justiceinitiative.org/uploads/8a5f5b90-7b75-44b6-ac31-2108a264fe97/factsheet-icc-witness-interference-20161116.pdf>